

European Training Foundation

УКРАЇНА

**ОСТАННІ ТЕНДЕНЦІЇ В СФЕРІ ОСВІТИ, НАВЧАННЯ ТА
ЗАЙНЯТОСТІ 2021**

Цей переклад зроблено ЄФО для інформаційних цілей. У разі сумнівів щодо точності інформації, що міститься тут, будь ласка, зверніться до оригінальної версії, яку можна знайти за посиланням: <https://www.etf.europa.eu/en/regions-and-countries/countries/ukraine>

Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю ЄФО і не обов'язково відображає погляди інституцій ЄС.

© Європейський фонд освіти, 2021

Відтворення дозволено за умови зазначення джерела.

КЛЮЧОВІ ЗМІНИ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ, НАВЧАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

24 серпня 2021 року Україна відзначила своє 30-річчя державності. За останні три десятиліття прогрес країни був відзначений нестабільністю і політичною турбулентністю, включаючи війну на сході України і анексію Криму. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, підписана в 2014 році, стала головною рушійною силою, що визначає програму реформ в Україні.

Українська економіка вразлива до економічних потрясінь, і її ВВП знизився на 4% в 2020 році через зниження зовнішнього попиту в поєднанні з впливом повторних блокувань COVID-19 на внутрішній попит. Грошові перекази в 2020 році скоротилися, що відображає обмеження на поїздки і шок на ринку праці в приймаючих країнах. Загальний рівень безробіття зріс з 8,2% у 2019 році до 9,5% у 2020 році. Криза COVID-19 серйозно вплинула на ринок праці, завдаючи шкоди молодим людям більше, ніж іншим віковим групам. Вдосконалене макрофінансове управління допомогло Україні зберегти макроекономічну стабільність у 2021 році. Згідно з останнім звітом ЄБРР про регіональні економічні перспективи за червень 2021 року, українська економіка повинна повернутися до зростання в 2021 році.

Обмеження, прийняті у відповідь на спалах COVID-19, були поступово зняті, і в лютому 2021 року Україна почала свою кампанію вакцинації проти COVID-19. *Очікується, що до кінця 2021 року до 20% населення буде вакциновано.*

План заходів на 2020-2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” реалізується Міністерством освіти і науки. План заходів передбачає зміну управління та фінансування системи ПТО шляхом передачі відповідальності за планування, фінансування та бюджетування регіонам та установам ПТО; перегляд змісту та управління якістю ПТО за допомогою нової та спрощеної концепції розробки стандартів ПТО; а також впровадження незалежної системи оцінки та комплексної програми навчання.

Міністерство освіти і науки (МОН) переживає перехідний період у рамках загального процесу реформ в Україні. Процес децентралізації та створення Національного агентства кваліфікацій (НАК) вимагає від МОН координувати внески від більш широкого кола зацікавлених сторін.

У 2021 році була створена Рада з розвитку ПТО, консультативний орган на національному рівні – на додаток до існуючих регіональних рад ПТО при Президентів. Очікується, що належна інституціоналізація цієї структури сприятиме підвищенню доречності політики для сектору ПТО та відповідальності відповідних зацікавлених сторін. Крім того, Україна була обрана у 2021 році Європейською консультативною групою кваліфікацій (EQF) в якості однієї з пілотних країн в рамках проекту в порівнянні національних і регіональних рамок кваліфікацій третіх країн з EQF. Цей пілотний проект сприятиме подальшому узгодженню кваліфікацій ЄС та України. Крім того, в 2021 році в рамках Міністерства освіти і науки було створено Управління цифрової трансформації в освіті для підтримки подальших зусиль з оцифрування освіти.

1. ОСНОВНІ ДЕМОГРАФІЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

- **Політичні події та ситуація в галузі охорони здоров'я**

24 серпня 2021 року Україна відзначила своє 30-річчя державності. Протягом останніх трьох десятиліть прогрес країни був відзначений нестабільністю та політичною турбулентністю, включаючи дві окремі революції. У березні та квітні 2021 року Росія розмістила війська та техніку вздовж кордону з Україною, а також на окупованих територіях Донбасу та Криму. На прохання України НАТО провела екстрене засідання Комісії Україна-НАТО, в результаті якого було оприлюднено офіційну заяву про підтримку позиції України щодо окупованих територій.

У травні 2021 року парламент змінив трьох міністрів: міністра охорони здоров'я, міністра інфраструктури та міністра транспорту та економіки. Причиною заміни стало невдоволення Президента керівництвом трьох міністерств.

Україна розпочала кампанію вакцинації проти COVID-19 у лютому, першими вакцинувалися лікарі та медичний персонал. Україна відстає від своїх сусідів у забезпеченні вакцинами для 41 мільйона жителів і звернулася до країн-членів ЄС за підтримкою, відмовляючись купувати вакцину Супутник V у Росії. ЄС, СБ, USAID та ЮНІСЕФ спільно працюють над тим, щоб українці були вакциновані проти COVID-19, а до кінця 2021 року очікується, що до 20% населення буде вакциновано.

Обмеження, які були введені у відповідь на спалах COVID-19, поступово знімаються. 2 червня було прийнято Постанову № 5831 про внесення змін до Постанови № 12362 від 9 грудня 2020 року щодо карантину та інших обмежувальних заходів для запобігання подальшому поширенню COVID-19 в Україні. *За даними ВООЗ, станом на 27 липня 2021 року було зареєстровано 2 249 344 випадки захворювання на COVID-19 та 52 876 підтверджених випадків смерті (ВООЗ, липень 2021 року).*

- **Демографічні показники**

Населення України скорочується в безпрецедентних масштабах і з безпрецедентною швидкістю в порівнянні з її сусідами. Населення країни скоротилося з 50 мільйонів у 1999 році до менше ніж 44 мільйонів у 2020 році. Згідно з прогнозами ООН в області народонаселення в світі, до 2050 року чисельність населення продовжить скорочуватися більш ніж на 15% (ООН, 2017). Частка її молодого населення (віком від 0 до 19 років) у 2020 році склала 20,5%, що є найменшим показником серед країн Східного партнерства.

Чисельність українських працівників за кордоном оцінюється приблизно в 2,2-2,4 мільйона чоловік, що відповідає 13-24% зайнятого населення країни. Громадяни України в основному працюють в Чехії, Італії, Польщі та Росії і складають найбільшу групу тимчасових мігрантів в Європейському Союзі. В середньому трудові емігранти менш освічені в порівнянні з українським населенням. Багато мігрантів потрапляють на низькокваліфіковану роботу. Відтік зі сфери освіти відносно невеликий – 72 000 виїзних мобільних студентів вищих навчальних закладів, – але цей показник швидко зростає, в той час як відповідна когорта населення скорочується (Світовий банк, 2019).

У Західній Україні спостерігається найбільша кількість працівників, які шукають роботу в сусідніх державах-членах ЄС. В результаті, ці регіони особливо сильно постраждали від пандемії COVID-19, оскільки інфіковані працівники повернулися з Італії та інших держав-членів ЄС.

- **Економічний розвиток, неформальна економіка, грошові перекази**

ВВП в 2020 році знизився на 4% через зниження зовнішнього попиту в поєднанні з впливом повторних блокувань на внутрішній попит. Однак покращене макрофінансове управління

допомогло Україні зберегти макроекономічну стабільність. Згідно з останнім звітом ЄБРР про регіональні економічні перспективи за червень 2021 року, українська економіка повинна повернутися до зростання в 2021 році (ЄБРР, червень 2021 року). За прогнозами, ВВП зросте на 3,5% як у 2021, так і в 2022 році. Двома основними ризиками для цих прогнозів є повільний прогрес реформ і кампанія вакцинації проти COVID-19.

У 2021 році інфляція прискорилася через зростання світових цін на продукти харчування, досягнувши 9,5% у травні 2021 року в річному численні. Грошові перекази в 2020 році скоротилися, що відображає обмеження на поїздки і шок на ринку праці в приймаючих країнах. Відображаючи тенденції, що спостерігалися у внутрішній активності і мобільності в першій половині 2021 року, спостерігається швидке відновлення грошових переказів, які збільшилися на 7% в період з січня по квітень 2021 року.

2. ОСВІТА ТА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

2.1 Тенденції та виклики

- **Витрати на освіту, доступ, участь та раннє залишення школи**

З урахуванням того, що державні витрати на освіту становлять 6,0% ВВП, а приватні витрати додають ще один відсотковий пункт, витрати України на освіту є одними з найвищих у світі. Частково це пов'язано з вимогами Закону «Про освіту» виділяти на освіту не менше 7 % ВВП і зобов'язанням Закону збільшити початкову зарплату вчителів в чотири рази до 2023 року. Однак таке збільшення призведе до зростання видатків на освіту з 6% до 8,8% ВВП до 2023 року, що було б для України занепокоєним з фінансової точки зору (ЄФО, 2020).

Рівень освіти в Україні високий. У 2020 році тільки 2% активного населення мали початкову або нижчу освіту, 44,3% мали середню освіту і 53,7% закінчили або в даний час здобувають вищу освіту (ПТО становить 26,7% від цього показника). У січні 2019 року 253 900 студентів (61,95% чоловіків і 38,05% жінок) були зараховані до шкіл ПТО при Міністерстві освіти і науки (МОН), в той час як чисельність викладацького складу становила 33 900 осіб, у тому числі 14 800 старших викладачів зі ступенем магістра та магістрів професійно-технічної освіти. У ПТО налічується понад 3 000 незаповнених вакансій для викладацького складу (ЄФО, 2019).

Україна також стала однією з провідних країн за часткою населення, яке здобуває вищу освіту, ця тенденція швидко прискорилася після здобуття незалежності. Одна з причин полягає в тому, що до прийняття нового Закону «Про вищу освіту» в 2014 році коледжі та професійно-технічні училища були пов'язані з системою вищої освіти як вищі навчальні заклади першого і другого рівнів акредитації.

- **Результати PISA**

Програма міжнародного оцінювання учнів (PISA) востаннє проводилася в 2018 році, коли Україна приєдналася до неї вперше. Студенти в Україні отримали нижчі показники, ніж середні показники ОЕСР з читання, математики та природничих наук. У порівнянні із середнім показником по ОЕСР, менша частка студентів в Україні показала найвищий рівень майстерності (рівень 5 або 6) принаймні з одного предмета; в той же час менша частка студентів досягла мінімального рівня майстерності (рівень 2 або вище) принаймні з одного предмета. В Україні дівчата набрали стільки ж балів з математики, скільки і хлопці. У країнах ОЕСР хлопчики випереджали дівчаток на п'ять балів. У той час як в середньому по країнах ОЕСР в PISA 2018 дівчата дещо перевершили хлопців в природознавстві (на два бали), в Україні дівчата і хлопці показали аналогічні результати в природознавстві (ОЕСР, 2018).

- **Молоді безробітні, які не отримують освіти або професійної підготовки (NEETs)**

Хоча рівень безробіття серед молоді (у віці 15-24 років) знизився з 22,4% в 2015 році до 17,9% в 2018 році і ще більше - до 15,4% в 2019 році, безробіття серед молоді залишається проблемою. Існує також відносно висока частка молодих людей, які є безробітними і не здобувають освіти чи професійну підготовку (NEETs). Показник NEET знизився з 17,2% в 2015 році до 15,6% в 2019 році. Цей показник вищий для жінок, ніж для чоловіків (19,9% та 11,5% відповідно у 2018 році). Показник NEET додатково знизився на 0,1% з 15,6% в 2019 році до 15,5% в 2020 році. Цей показник вищий для жінок, ніж для чоловіків (18,4% та 12,7% відповідно у 2020 році).

- **Освіта під час пандемії COVID-19**

У березні 2020 року Уряд України ввів тимчасові обмежувальні заходи по всій країні, включаючи закриття всіх навчальних закладів (ОЕСР, липень 2021 року). Міністерство освіти і науки (МОН) своєчасно відреагувало, провівши інструктаж в школах і мобілізувавши наявні ресурси. Управління ПТО надало загальні рекомендації з організації дистанційного навчання, в той час як

регіональні Центри методики навчання ПТО і училища ПТО відповідають за консультування і підготовку вчителів і розробку конкретних курсів. Під час пандемії інформаційна кампанія «Школо, ми готові» та платформа «Всеукраїнська школа онлайн» поінформували вчителів, адміністраторів, учнів та батьків про керівні принципи безпечного та сталого навчання у 2020-21 навчальному році.

COVID - 19 трансформує систему освіти і створює можливість для придбання цифрових навичок. Однак існують проблеми, які чекають рішення: неналежний доступ до Інтернету, особливо в сільських районах; відсутність навичок онлайн-навчання у вчителів; недостатньо офіційних методичних рекомендацій і онлайн-підручників; і низький рівень мотивації учнів до участі в онлайн-заняттях. Продовжуються зусилля щодо подальшого розширення кількості шкіл з підключенням до Інтернету та доступом до цифрових пристроїв та обладнання, щоб забезпечити більш широке використання підходів змішаного навчання в школах у майбутньому (Світовий банк, квітень 2021 року).

2.2 Політика ПТО та інституційне середовище

- **Стратегічні рамки і правова основа для професійно-технічного навчання та навчання дорослих**

Закон «Про освіту» (2017) встановлює стратегічні рамки для здійснення реформ і затверджує концепцію Нової української школи. Він встановлює нову структуру системи освіти, включаючи професійну (професійно-технічну) освіту та навчання (ПТО). Закон відводить важливу роль Національній рамці кваліфікацій (НРК), навчанню протягом усього життя і освіти на основі ключових компетенцій. Він запроваджує Національну систему кваліфікацій (НСК), галузеві рамки кваліфікацій та часткові кваліфікації.

НСК була прийнята в 2011 році. У 2014 році Закон «Про вищу освіту» законодавчо закріпив кваліфікацію вищої освіти відповідно до НСК. У 2016 році була розроблена нова дорожня карта впровадження НСК, а в 2017 році Закон «Про освіту» регулював освітні та професійні кваліфікації та забезпечив основу для створення Національного агентства кваліфікацій (НАК), колегіального органу, створеного за підтримки Уряду та соціальних партнерів у 2019 році. У 2020 році рівні в НСК були оновлені з 10 до 8 рівнів відповідно до Європейської рамки кваліфікацій (ЄРК).

Реєстр НСК необхідно буде заповнити стандартами і кваліфікаціями. Нові кваліфікації можуть сприяти переходу до модульних навчальних планів і нових форм навчання, в яких основна увага приділяється активному навчанню. Існує особлива необхідність у розвитку професійної кваліфікації для підтримки навчання дорослих і навчання за межами класної кімнати. Кваліфікаційні центри повинні бути акредитовані, щоб розширити масштаби та можливості. Ці кваліфікаційні центри можуть задовольняти потреби підприємств в сертифікації свого персоналу, але особливе значення має приділятися людям, які не мають кваліфікації. Оцифровка та екологізація набувають все більшого значення на додаток до інших ключових компетенцій, які займають центральне місце в поточних реформах. Часткові кваліфікації заслуговують більшої уваги, оскільки вони можуть бути будівельними блоками для навчання протягом усього життя та індивідуальних шляхів. У цьому сенсі необхідно враховувати положення мікро-облікових даних в НСК та реєстрі НСК. У нову систему кваліфікацій необхідно буде включити професійну орієнтацію і консультування, а також можливості навчання протягом усього життя. COVID-19 продемонстрував важливість поліпшення онлайн-ресурсів та розширення можливостей онлайн-забезпечення, які необхідно буде інтегрувати. Більш того, міжнародне онлайн-забезпечення набуває все більшого значення як для учнів, так і для постачальників послуг в Україні. Самосертифікація НСК відповідно до рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (QF-EHEA) та порівняння Європейської рамки кваліфікацій (EQF) надають важливу можливість для оцінки НСК на міжнародному рівні (ЄФО, 2021).

У 2019 році Україна прийняла стратегічний документ «Потенціал компетентностей (Державний стандарт початкової освіти)» в рамках пакету нових освітніх стандартів. Ці рамки визначають розробку державного стандарту для кожного циклу освіти за межами початкової школи (базова

середня освіта, вища середня профільна освіта та рівні 2 і 3 ПТО-МСКО). В даний час розробляються різні керівні принципи, в тому числі керівні принципи для викладачів щодо підходу до ключових компетентностей в Новій українській школі.

У тому ж році була також прийнята концепція «Сучасної професійно-технічної освіти» на період до 2027 року. Концепція визначає реалізацію національної політики в галузі ПТО. Метою концепції є проведення реформ ПТО відповідно до трьох пріоритетів: децентралізація управління та фінансування ПТО; впровадження системи забезпечення якості; та розвиток державно-приватного партнерства в галузі ПТО (веб-сайти Уряду України). Вже запропоновано комплекс політичних заходів, які здійснюватимуться у три етапи. Уряд поклав відповідальність за реалізацію реформи ПТО на Міністерство освіти і науки (МОН), регіональні влади і на муніципалітет Києва.

Безперервне професійно-технічне навчання як форма навчання дорослих в рамках системи формальної освіти і навчання зазнає змін і потребує деякої ясності в правовій базі. У галузі навчання дорослих проект Закону «Про Національну систему кваліфікацій» регулює професійні кваліфікації, визнання результатів неформального та інформального навчання, незалежну оцінку кваліфікаційними центрами та розробку галузевих рамок кваліфікацій. Очікуване прийняття відповідного закону про освіту дорослих, заснованого на рамковому Законі «Про освіту», дозволить розширити існуючі можливості в цій галузі.

- **Механізми управління та фінансування ПТО**

План заходів на 2020-2027 роки спрямований на реалізацію концепції у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта». План заходів передбачає 29 дій щодо зміни управління та фінансування системи ПТО шляхом передачі відповідальності за планування, фінансування та бюджетування регіонам та установам ПТО; перегляд змісту та управління якістю ПТО за допомогою нової та спрощеної концепції розробки стандартів ПТО; а також впровадження незалежної системи оцінки та комплексної програми навчання.

Рада з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, консультативний орган на національному рівні, була створена 30 березня 2021 року. Вона доповнює існуючі регіональні ради ПТО при Президентів. Очікується, що належна інституціоналізація цієї структури сприятиме підвищенню доречності політики для сектору ПТО та відповідних зацікавлених сторін. З огляду на процес децентралізації важливо забезпечити належну координацію між національним і регіональним рівнями.

Безперервна ПТО реалізується в основному в якості післядипломної освіти у вищих або професійних (професійно-технічних) навчальних закладах. Важливою перешкодою для інтеграції безперервної освіти в українську систему освіти є те, що обов'язки з початкового та подальшого навчання розподілені між різними міністерствами, що ускладнює координацію та гнучкість у виборі шляхів.

Перенесення фінансування ПТО на місцевий рівень викликало ряд проблем, оскільки регіони не готові до такої зміни. Хоча фінансова децентралізація забезпечила збільшення місцевих ресурсів, місцеві фонди покривають лише близько 60% фінансових потреб ПТО в регіонах, за даними МОН. Для майбутньої реалізації стратегії ПТО важливо знайти рішення для усунення прогалин у фінансуванні.

Ситуація в системі ПТО ускладнюється її складною структурою (наприклад, великою кількістю типів і рівнів установ ПТО, а також безліччю допоміжних установ, часто з дублюючими повноваженнями) і складним політичним контекстом. Одним із прикладів останнього є нездатність прийняти новий закон про ПТО протягом більше 3 років (ЄФО, Квітень 2021 року).

- **Якість і гарантія якості**

Відповідно до статті 435 Угоди про асоціацію, «Сторони здійснюють співробітництво з урахуванням положень рекомендацій, перелічених у Додатку XLII до цієї Угоди», яка включає рекомендацію Європейського парламенту і Ради від 23 квітня 2008 року «Про створення Європейської кваліфікаційної рамки для навчання протягом усього життя» (2008/С 111/01).

Найважливіші принципи забезпечення якості закріплені в Законі «Про вищу освіту» (2014), правилах про визнання результатів неформального та інформального навчання (VNFIL) (2016) і Законі «Про освіту» (2017), та захищені двома новими установами – Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти і Національним агентством кваліфікацій, обидва з яких діють з 2019 року. Зростає кількість акредитованих вищих навчальних закладів. Програма акредитація здійснюється у вищих навчальних закладах та планується у професійно-технічних закладах шляхом перевірки відповідності програм державним освітнім стандартам. У 2020 році [були переглянуті рівні НСК](#) з ціллю привести їх у відповідність з EQF для навчання протягом усього життя. Проект [EU4Skills](#), який розпочався наприкінці 2019 року, підтримує впровадження НСК та запровадження 100 нових професійних кваліфікацій на основі компетентностей, заснованих на професійних стандартах.

Національне агентство кваліфікацій акредитує кваліфікаційні центри, які займаються незалежною оцінкою професійних кваліфікацій, включаючи визнання результатів неформального та інформального навчання. Незалежна оцінка повинна гарантувати, що особи відповідають результатам навчання, зазначеним у стандартах. Це може допомогти постачальникам послуг бути більш автономними та встановлювати гарантії для оцінки. Незалежна оцінка, заснована на стандартах кваліфікації, теоретично набуває все більшого значення в децентралізованій системі освіти, де постачальники послуг мають більше автономії для адаптації надання послуг до місцевих потреб і потреб учнів. *На практиці це вимагає більшої уваги до освітніх кваліфікацій.*

НСК має ключове значення для впровадження системи освіти та професійної підготовки в Україні, основаної на компетентності, та яка підтримуються концепціями «Нова українська школа» та «Сучасна ПТО». Порівняння може бути потенційно корисним для багатьох українців, а також для постачальників послуг з навчання та роботодавців в ЄС та Україні. В Україні велика кількість мігрантів до ЄС і велика кількість працівників платформ, що працюють в ЄС, які можуть отримати вигоду з більшої прозорості своєї кваліфікації. У 2021 році Консультативна група з питань Європейської рамки кваліфікацій вибрала Україну в якості однієї з пілотних країн в проекті, який порівнює національні та регіональні рамки кваліфікацій третіх країн з Європейською рамкою кваліфікацій. Цей пілотний проект сприятиме подальшому узгодженню кваліфікацій ЄС та України.

Подолати спадщину минулого непросто, з переходом від вибіркової системи освіти, заснованої на придбанні знань, до системи, орієнтованої на розвиток навичок, від академічних предметів до інтегрованих модулів, орієнтованих на навички учнів. Нові зміни ще не були застосовані у всій системі кваліфікацій, і вони ще не повністю дійшли до кінцевих користувачів. Для того щоб реформи вступили в силу, необхідно буде залучити більше зацікавлених сторін і установ. Зокрема, необхідно буде звернутися до викладачів, співробітників університетів, тренерів, експертів з оцінки, методистів, експертів із забезпечення якості та консультантів з питань керівництва. Це вимагатиме більшого нарощування потенціалу, експериментування та керівництва, особливо з урахуванням того, що реформи збігаються з більшою автономією постачальників (ЄФО, вересень 2021 року).

- **Механізми навчання на робочому місці**

Концепція дуального навчання, прийнята Кабінетом Міністрів у вересні 2018 року, спрямована на об'єднання роботи і навчання в ПТО і вищій освіті та на підвищення рівня зайнятості молоді. Реалізація складається з трьох етапів. Перший етап присвячений розробці законодавчої та нормативної бази (2018-2019 роки); другий етап охоплює розробку типових моделей дуального навчання та реалізацію пілотних проектів (2019-2020 роки); а третій етап передбачає створення кластерів дуального навчання (2020-2023 роки). Затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти в грудні 2019 року спрямоване на посилення орієнтації навчання ПТО на ринок праці і пропонує всім студентам ПТО комбінований підхід до

навчання ПТО, що включає теорію і практику. План заходів з дуальної освіти, який був прийнятий у грудні 2019 року, передбачає створення кластерів дуального навчання (2020-2023 роки). У 2020 році 262 постачальники ПТО впровадили елементи дуальної освіти для 190 профілів.

- **Цифрова освіта та навички**

Нове Міністерство цифрової трансформації України (МЦТУ) було створено в 2019 році. У липні 2020 року в Міністерстві освіти були призначені головні співробітники з цифрової трансформації; їх ключова роль полягає в забезпеченні цифрової трансформації в освіті. У 2021 році в рамках Міністерства освіти було створено Директорат цифрової трансформації в освіті (команда для підтримки зусиль головних співробітників з цифрової трансформації з оцифрування освіти).

У партнерстві з ПРООН в 2019 році МЦТУ провело дослідження цифрових навичок, виявивши, що 37,9% населення (у віці 18-70 років) мали електронні навички на нижчому базовому рівні, а більше 15,1% взагалі не мали електронних навичок. Це означає, що 53% населення потребують підвищення або перекваліфікації своїх цифрових навичок. З моменту створення МЦТУ було запущено понад 90 національних проектів в різних областях, включаючи ініціативи в області електронних навичок, такі як ініціатива «SELFIE».

SELFIE – це безкоштовний інструмент, який можна налаштувати та який допомагає школам замислитися про те, як вони використовують цифрові технології для підтримки навчання, дозволяючи школам отримати уявлення про своє становище і розробити план дій щодо розширення своїх цифрових можливостей. Пілотний проект SELFIE був запущений в Україні в 2021 році ЄФО і Спільним дослідницьким центром ЄС (JRC).

- **Донорська підтримка освіти та ПТО для молоді та дорослих**

Ключова донорська підтримка надається в рамках програми «EU4Skills: кращі навички для сучасної України», при цьому 58 мільйонів євро надано ЄС, Фінляндією, Німеччиною та Польщею. Кошти спрямовуються на модернізацію інфраструктури ПТО, розробку професійних та освітніх стандартів, впровадження нових навчальних програм, перепідготовку викладачів та управлінського персоналу, розробку багатоканального механізму фінансування професійної (професійно-технічної) підготовки та забезпечення доступу людей з обмеженими можливостями до установ ПТО.

Позика Світового банку в розмірі 200 мільйонів доларів США, яка називається «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів», сприятиме подальшому підвищенню якості сектора вищої освіти, а також його значущості для ринку праці, включаючи навчальні та дослідницькі установи та інфраструктуру цифрового навчання.

Україна була дуже активним учасником програм Tempus і Erasmus+, які в основному принесли користь вищим навчальним закладам, але поступово відкриваються для співпраці в галузі ПТО і навчання протягом усього життя.

3. РИНОК ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ

3.1 Тенденції та виклики

- **Проблеми ринку праці та зайнятості в цілому**

Ринок праці України стикається з безліччю проблем, включаючи старіння робочої сили, низьку внутрішню мобільність робочої сили, високу неформальну зайнятість і різні види невідповідності навичок, особливо високий рівень надкваліфікації. Він характеризується структурними недоліками, регіональними відмінностями і низьким рівнем активності, який в останні роки знижується. В Україні проживає одна з найбільш швидко старіючих груп населення в Європі. Скорочуючи чисельність робочої сили, ця тенденція посилює проблеми із зайнятістю. Крім того, в Україні останнім часом спостерігається зростання зовнішньої трудової міграції, третину якої складають молоді українці віком до 35 років. Як наслідок, зменшення кількості людей працездатного віку чинить тиск на економічний розвиток і ускладнює підтримання зростання. Державні органи не бажають застосовувати ефективні механізми захисту для боротьби з нелегальною зайнятістю, а фрагментарний характер реформ у сфері зайнятості впливає на ефективність правових норм (МОП, 2020).

Розрив між сектором освіти України та потребами ринку праці створює неправильні стимули як для студентів, так і для навчальних закладів. Однак багато молодих українців, як видається, дедалі більше освічені відносно тих видів роботи, які доступні на ринку праці. Іншими ризиками для розвитку українського ринку праці є збільшення міграції робочої сили в інші країни і поступова втрата професійних навичок тими, хто не може знайти роботу, відповідну їх професії і рівню кваліфікації. У порівнянні з населенням працездатного віку мігранти з меншою ймовірністю мають вищу освіту, але з більшою ймовірністю мають професійно технічну освіту. Ще однією важливою проблемою є зростаюча тенденція освітньої міграції серед молоді (ЄФО, 2020).

- **Працевлаштування**

Рівень активності зріс з 62,4% у 2015 році до 63,4% у 2019 році. Криза COVID-19 змінила цю тенденцію, і в 2020 році рівень активності знизився до 62,1% (68,5% для чоловіків і 56,3% для жінок). Показники активності жінок в Україні традиційно були нижчими, ніж у чоловіків. Це пов'язано з більшою загальною тривалістю навчання жінок, тим фактом, що вони справляються з домашнім господарством і доглядом за дітьми, а також недостатньою підтримкою, що надається працюючим матерям. Рівень зайнятості також досить низький, але дещо зріс, з 56,7% у 2015 році до 58,2% у 2019 році (64,0% для чоловіків і 52,9% для жінок). У 2020 році рівень зайнятості знизився до 56,2%.

Реструктуризація економіки вплинула на розподіл зайнятого населення за секторами економіки. Частка сільського господарства і промисловості в загальній чисельності зайнятих знизилася, в той час як зайнятість в секторі послуг зросла. У 2019 році на послуги припадала більшість робочої сили (61,2%), за якими слідували промисловість (25,1%) і сільське господарство (13,7%). Однак криза COVID-19 змінила цю картину: частка сільського господарства в загальному обсязі зайнятих зросла до 14,0%, тоді як частка промисловості знизилася до 24,8%, а частка послуг залишилася незмінною. Рівень самозайнятості відносно низький – він збільшився з 15,9% всіх працівників в 2015 році до 16,3% в 2019 році і збільшився в 2020 році до 16,4%.

За оцінками, неформальна зайнятість становить 21% від загального числа зайнятих. Більшість неформальних працівників складають чоловіки (60%). Найбільш поширеними секторами неформальної зайнятості є сільське господарство, лісове господарство та рибальство. Ці сектори сильно постраждали під час кризи COVID-19, в результаті чого незахищені працівники були під загрозою здоров'ю та економічному ризику. Цей рівень неформальності є перешкодою для зростання продуктивності, а низька вартість і висока гнучкість робочої сили перешкоджають стимулюванню інвестицій в людський капітал та інновації в бізнесі (ЄФО, жовтень 2021 року).

- **Безробіття**

Загальний рівень безробіття знизився з 9,1% у 2015 році до 8,8% у 2018 році та 8,2% у 2019 році, а потім збільшився до 9,5% у 2020 році. Криза COVID-19 серйозно вплинула на ринок праці, завдаючи шкоди молодим людям більше, ніж іншим віковим групам. Рівень безробіття серед молоді (віком 15-24 років) знизився з 22,4% у 2015 році до 15,4% у 2019 році, але збільшився у 2020 році до 19,3%. Скорочення зайнятості серед молоді в основному призвело до зростання неактивності в 2020 році. Таким чином, рівень безробіття дає лише часткове уявлення про вплив кризи COVID-19 на молодь, підтверджуючи необхідність більш широкого моніторингу результатів на ринку праці для молоді, включаючи недостатнє використання робочої сили і якість зайнятості. Наслідки пандемії для зайнятості вплинули на жінок більшою мірою, ніж на чоловіків, що також спостерігається в інших країнах, оскільки заходи з соціального дистанціювання мали значний вплив на сектори з більш високою часткою працюючих жінок. Крім того, закриття шкіл, дитячих садків та ясел значно збільшило потреби в догляді за дітьми, що особливо сильно позначилося на працюючих матерях. Великі гендерні відмінності в неоплачуваній роботі по догляді за дітьми також обумовлені тим фактом, що більшість одиноких батьків - жінки (майже 90% в Україні). За даними ООН-Жінки та інших експертних джерел, у зв'язку з кризою COVID-19 жінки, ймовірно, зіткнулися з довгостроковими труднощами в плані участі в робочій силі і доходів, що в довгостроковій перспективі позначиться на їх економічній безпеці (ОЕСР, 2021).

- **Збір статистичних даних та інформація про ринок праці**

Державна служба зайнятості (ДСЗ) збирає, обробляє, подає і поширює адміністративні дані про попит і пропозицію робочої сили на ринку праці. ДСЗ також аналізує показники попиту та пропозиції, подає прогнози Міністерству економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства (МЕРТСГ) про розвиток ринку праці та допомагає розробляти та реалізовувати державну середньострокову політику в галузі зайнятості та регіональні програми зайнятості. Інформаційна система ринку праці (ІСРП) надає прості у використанні інструменти та методології для збору та аналізу інформації про ринок праці з метою як стратегічного, так і оперативного планування регіональних систем ПТО в країні. ІСРП генерує тенденції на ринку праці для складання прогнозу потреб ринку праці на 1-3 роки в розбивці за професіями і рівнем кваліфікації. Методології та інструменти ІСРП, такі як статистичний та економічний аналіз на основі моделей, дослідження з відстеження випускників та опитування роботодавців, були впроваджені в 2021 році. В даний час НАК отримує допомогу від проекту EU4Skills для передачі інформації з ІСРП в подальшу розробку професійних стандартів. Крім того, Державна служба статистики проводить обстеження робочої сили (ОРС) та обстеження установ.

- **Бідність**

Карантинні заходи, введені в 2020 році, погіршили економічну і соціальну ситуацію. Найбільший вплив припав на низькооплачуваних працівників, жінок, молодь і вразливі групи, а також на малі та середні підприємства (МСП) та неформальний сектор. В результаті економічного спаду бідність в 2020 році значно зросла. Національний рівень бідності зріс у 2020 році до 45%, при цьому понад 18 мільйонів українців живуть за межею бідності, що на 17% більше загального числа українців, що живуть у бідності (KyivPost, 18 вересня 2020 року).

3.2 Політика в галузі зайнятості та інституційні умови

- **Стратегія та правова база в галузі політики зайнятості**

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Україна зобов'язується дотримуватися основних стандартів МОП, інших конвенцій МОП, які вона ратифікувала, та відповідних законів ЄС. Уряд, який набрав чинності у вересні 2019 року, оголосив про свій 5-річний план щодо прискорення зростання ВВП і створення більше 1 мільйона нових робочих місць. Реформи виробничих і трудових відносин відіграють важливу роль у досягненні цієї мети.

Відповідальність за політику в галузі зайнятості та праці була передана від Міністерства соціальної політики Міністерству економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства у березні 2020 року, включаючи відповідальність за Державну службу зайнятості. Міністерство соціальної політики складається з п'яти управлінь (Розвиток соціального страхування та пенсійне забезпечення; Адресна соціальна підтримка населення та розвиток соціальної інспекції; Розвиток соціальних послуг та захист прав дітей; Захист прав людей з обмеженими можливостями; Стратегічне планування, Координація політики та Євроінтеграція). Крім того, в серпні 2020 року була створена Державна соціальна служба в якості нової моделі співпраці між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо реформування служби зайнятості, соціального страхування на випадок безробіття, сприяння продуктивній зайнятості населення, у тому числі молоді, та впровадження нових активних програм на ринку праці в даний час знаходиться на розгляді українського парламенту (Верховної Ради), і поки не ясно, коли він буде прийнятий. Законопроект буде спрямований на сприяння створенню робочих місць (у тому числі серед молоді), боротьбу з безробіттям і підтримку створення бізнесу (звіт про 6-е засідання Кластеру, жовтень 2021 р.).

Соціальний діалог, який регулюється Законом «Про соціальний діалог» 2010 року, стикається з труднощами у забезпеченні тристороннього консенсусу щодо політичних рішень у соціально-економічному секторі, оскільки Національна тристороння соціально-економічна рада призупинила свою діяльність (МОП, червень 2020 року). Проект закону про профспілки був представлений в грудні 2019 року разом з іншими законопроектами про трудове законодавство, і в даний час подальші розгляди у Верховній Раді тривають.

Трудовий кодекс 1971 року в даний час є основним правовим актом, що регулює трудові відносини для всіх працівників в Україні. Кодекс є застарілим і занадто жорстким за міжнародними стандартами. З 2013 року ведеться робота над новим Трудовим кодексом, спрямована на реформування всієї системи трудових відносин в країні. Однак процес розробки проекту викликав суперечки і дискусії серед деяких груп суспільства. У березні 2020 року законопроект був відкликаний з Верховної Ради після відставки прем'єр-міністра, і в даний час уряд працює над повторним поданням проекту. ЄС уважно стежить за цією справою, оскільки це дає можливість наблизити Україну до стандартів ЄС (у галузі праці, гігієни та безпеки праці та рівних можливостей) і привести трудове законодавство України у відповідність із сучасною соціальною ринковою економікою. Напередодні саміту Україна-ЄС 12 жовтня 2021 року європейські та міжнародні профспілки попередили ЄС про занепокоєння щодо поточних реформ трудового законодавства в Україні. Вони вказують на аналіз законопроектів, проведений експертами МОП, які працюють над проектами технічної допомоги, і стурбовані тим, що Україна не бере до уваги ні їх рекомендації, ні рекомендації профспілок.

- **Ініціативи щодо підвищення зайнятості (включаючи аналіз Системи гарантій молоді та відповідного стану готовності в SEET)**

Згідно з опитуванням, проведеним Європейською бізнес-асоціацією, 33% МСП повідомили про втрату доходів на 50-75% через загальнонаціональний карантин, і тільки 14% МСП не зазнали жодних змін у своїй повсякденній діяльності. Більше 50% підприємців відповіли, що їх бізнесу потрібно до 2 років, щоб відновитися після економічних наслідків COVID-19, за умови, що вони мають попит клієнтів і доступ до фінансової підтримки (МОП, травень 2020 року).

Найбільше від пандемії постраждали підприємства, які в значній мірі покладаються на довіру клієнтів до постачальників, такі як роздрібна торгівля, туризм, готельний бізнес, перукарні та салони краси. У цих галузях жінки надмірно представлені як підприємці та наймані працівники. У відповідь на виклики, створені пандемією та економічною кризою, Програма Уряду України з стимулювання економіки передбачає короткострокові та середньострокові заходи на період з 2020 по 2022 рік, спрямовані на пріоритетні сектори економіки України. Фінансування заходів

здійснюватиметься з державного бюджету та коштів, залучених в рамках міжнародної технічної допомоги, в тому числі з ЄС.

В Україні проводиться масштабна реформа молодіжного сектора, і в липні 2020 року був прийнятий проект нового Закону «Про основні засади молодіжної політики», що містить умови для реформування молодіжної політики України. Закон передбачає визнання молодіжних працівників, розвиток трирівневої системи молодіжних центрів та створення Українського молодіжного фонду, відповідального за підтримку молодіжних проектів та НУО. Враховуючи проблеми, пов'язані з пандемією COVID-19, оновлений Пакт заради молоді-2025 встановлює нові цілі та пріоритети, які будуть спрямовані на сприяння професійному наставництву молоді з боку роботодавців. Новий Пакт заради молоді-2025 підписали Міністерство молоді та спорту, Міністерство економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства, Міністерство освіти і науки та понад 20 державних і приватних партнерів.

- **Ініціативи щодо розширення можливостей державних служб зайнятості**

Згідно з новим розподілом міністерських обов'язків, що набрав чинності в березні 2020 року, Міністерство економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства (МРЕТСГ) взяло на себе більшу відповідальність, взявши на себе Державну службу зайнятості (ДСЗ) і взявши на себе відповідальність за навчання протягом усього життя в якості основного елемента модернізованої системи ПТО. Проникнення ДСЗ на ринок безробіття становить менше 21%, що аналогічно ситуації по всій Європі (МОП, 2020).

Нинішні реформи спрямовані на досягнення більш клієнтоорієнтованих підходів, диверсифікацію послуг, пов'язаних з активними програмами на ринку праці та підтримкою самостійної зайнятості, а також посилення ролі ДСЗ у наданні інформації про ринок праці, включаючи можливості прогнозування ринку праці. Були впроваджені нові послуги для шукачів роботи, такі як послуги консультантів з питань кар'єри, а також поліпшені послуги для роботодавців, включаючи консультантів роботодавців, електронні послуги та багато іншого.

В цілому, необхідно поліпшити репутацію Державної служби зайнятості і показати, що вона дійсно може допомогти шукачам роботи знайти роботу. З цієї метою важливо налагодити офіційні партнерські відносини з роботодавцями і громадянським суспільством. Тісна співпраця на місцевому рівні повинна принести хороші результати з точки зору надання послуг і поліпшення репутації.

Було вжито ряд заходів для зменшення наслідків пандемії COVID-19, особливо для соціального захисту людей, які втратили роботу. Ці заходи включають спрощені процедури отримання статусу безробітного та отримання допомоги по безробіттю, звільнення від сплати внесків і підвищення пенсій. ДСЗ ввела онлайн-реєстрацію для своїх клієнтів, і збільшено розміри допомоги по безробіттю.

- **Донорська підтримка в галузі політики зайнятості**

17 грудня 2020 року співголови Національної тристоронньої соціально-економічної ради та Регіональний директор Регіонального бюро МОП для Європи та Центральної Азії підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо реалізації країнової програми гідної праці для України на період 2020-2024 рр. В якості пріоритетних напрямків програми визначені поліпшення соціального діалогу, інклюзивна і продуктивна зайнятість, поліпшення умов праці та соціальний захист. Серед інших ключових активних донорів у сфері зайнятості – ЄС, GIZ, Швейцарське співробітництво в галузі розвитку та DANIDA.

Для отримання додаткової інформації, будь ласка, зв'яжіться зі Сюзан М. Нільсен, Європейський фонд освіти, електронна адреса: Susanne-M.Nielsen@etf.europa.eu

СТАТИСТИЧНИЙ ДОДАТОК – УКРАЇНА

Annex includes annual data from 2010, 2015, 2019 and 2020 or the last available year.

	Indicator	2010	2015	2019	2020	
1	Total population ('000) ⁽¹⁾	45,870.7	45,154.0	44,386.2	44,134.7	
2	Relative size of youth population (age group 15–24 and age in the denominator 15–64, %) ^{(1) (2)}	19.8	15.8	14.1	14.1	
3	GDP growth rate (%)	3.8	-9.8	3.2	-4.0	
4	GDP by sector (%)	Agriculture added value	7.4	12.1	9.0	9.3
		Industry added value	25.9	21.7	22.6	20.9
		Services added value	55.1	51.2	54.4	55.6
5	Public expenditure on education (as % of GDP)	6.2 (2011)	5.0 (2016)	5.4 (2017)	M.D.	
6	Public expenditure on education (as % of total public expenditure)	13.5 (2011)	12.4 (2016)	13.1 (2017)	M.D.	
7	Adult literacy (%)	M.D.	100.0 ^e (2012)	M.D.	M.D.	
8	Educational attainment of adult population (aged 25–64 or 15+) (%) ^{(3) (4) (5)}	Low	7.8	2.1	2.2	2.0
		Medium	44.9	45.5	44.2	44.3
		High	47.3	52.4	53.6	53.7
9	Early leavers from education and training (aged 18–24) (%)	Total	M.D.	M.D.	M.D.	M.D.
		Male	M.D.	M.D.	M.D.	M.D.
		Female	M.D.	M.D.	M.D.	M.D.
10	Gross enrolment rates in upper secondary education (ISCED level 3) (%)	80.1	92.9 (2014)	M.D.	M.D.	
11	Share of VET students in upper secondary education (ISCED level 3) (%)	28.6	29.4	28.6	M.D.	
12	Tertiary education attainment (aged 30–34) (%)	M.D.	M.D.	M.D.	M.D.	
13	Participation in training/lifelong learning (age group 25–64) by sex (%) ⁽³⁾	Total	M.D.	0.8	0.7	0.5
		Male	M.D.	0.7	0.7	0.5
		Female	M.D.	0.9	0.7	0.4
14	Low achievement in reading, mathematics and science – PISA (%)	Reading	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
		Mathematics	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
		Science	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

	Indicator		2010	2015	2019	2020
15	Activity rate (aged 15+) (%) ^{(3) (5)}	Total	63.7	62.4	63.4	62.1
		Male	69.6	69.2	69.9	68.5
		Female	58.4	56.2	57.5	56.3
16	Inactivity rate (aged 15+) (%) ^{(3) (5)}	Total	36.3	37.6	36.6	37.9
		Male	30.4	30.8	30.1	31.5
		Female	41.6	43.8	42.5	43.7
17	Employment rate (aged 15+) (%) ^{(3) (5)}	Total	58.5	56.7	58.2	56.2
		Male	63.1	62.2	64.0	61.8
		Female	54.4	51.7	52.9	51.2
18	Employment rate by educational attainment (% aged 15+) ^{(3) (4) (5) (6)}	Low	33.6	16.7	17.8	15.6
		Medium	56.2	52.5	54.4	52.3
		High	69.6	67.5	67.7	66.2
19	Employment by sector (%) ^{(3) (5)}	Agriculture	20.2	15.3	13.7	14.0
		Industry	25.5	24.7	25.1	24.8
		Services	53.6	60.0	61.2	61.2
20	Incidence of self-employment (%) ^{(3) (5)}		18.9	15.9	16.3	16.4
21	Incidence of vulnerable employment (%) ^{(3) (5)}		17.9	14.7	15.0	15.0
22	Unemployment rate (aged 15+) (%) ^{(3) (5)}	Total	8.1	9.1	8.2	9.5
		Male	9.3	10.1	8.5	9.9
		Female	6.8	8.1	7.9	9.1
23	Unemployment rate by educational attainment (aged 15+) (%) ^{(3) (4) (5)}	Low	7.5	12.1	13.9	15.9
		Medium	9.1	10.0	9.3	11.0
		High	7.3	8.2	7.1	8.0
24	Long-term unemployment rate (aged 15+) (%) ⁽³⁾		1.9	2.1	M.D.	M.D.
25	Youth unemployment rate (aged 15–24) (%) ⁽³⁾	Total	17.4	22.4	15.4	19.3
		Male	17.8	22.7	15.5	19.9
		Female	16.7	21.9	15.3	18.5
26	Proportion of people aged 15–24 not in employment, education or training (NEETs) (%) ^{(3) (7)}	Total	17.6	17.2	15.6	15.5
		Male	15.2	14.6	11.5	12.7
		Female	20.2	19.8	19.9	18.4

Last update: September 2021

Sources:

Indicators 8, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 – State Statistical Service of Ukraine

Indicators 5, 6, 7, 10, 11 – UNESCO, Institute for Statistics

Indicators 1, 2, 3, 4 – The World Bank, World Development Indicators database

Notes:

⁽¹⁾ The values shown are mid-year estimates

⁽²⁾ ETF calculations

⁽³⁾ (2015-2020 Data without the population of Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol and part of the conflict zone, (2010-2014) Data without the population of Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol.

⁽⁴⁾ LOW: General basic, primary and lower; MEDIUM: General secondary, professional–technical; HIGH: incomplete tertiary, (basic and full) tertiary

⁽⁵⁾ Age range 15–70

⁽⁶⁾ 2010–2015: ETF calculations on Ukrstat data

⁽⁷⁾ Participation in education in the week prior to the survey is considered.

Legend:

N.A. = Not Applicable

M.D. = Missing Data

ANNEX: DEFINITIONS OF INDICATORS

	Description	Definition
1	Total population ('000)	The total population is estimated as the number of people having their usual residence in a country on 1 January of the respective year. When information on the usually resident population is not available, countries may report legal or registered residents.
2	Relative size of youth population (age group 15–24) (%)	This is the ratio of the youth population (aged 15–24) to the working-age population, usually aged 15–64 (74)/15+.
3	GDP growth rate (%)	Annual percentage growth rate of GDP at market prices based on constant local currency. Aggregates are based on constant 2010 U.S. dollars. GDP is the sum of gross value added by all resident producers in the economy plus any product taxes and minus any subsidies not included in the value of the products. It is calculated without making deductions for depreciation of fabricated assets or for depletion and degradation of natural resources.
4	GDP by sector (%)	The share of value added from Agriculture, Industry and Services. Agriculture corresponds to ISIC divisions 1–5 and includes forestry, hunting, and fishing, as well as cultivation of crops and livestock production. Value added is the net output of a sector after adding up all outputs and subtracting intermediate inputs. It is calculated without making deductions for depreciation of fabricated assets or depletion and degradation of natural resources. The origin of value added is determined by the International Standard Industrial Classification (ISIC), revision 3 or 4.
5	Public expenditure on education (as % of GDP)	Public expenditure on education expressed as a percentage of GDP. Generally, the public sector funds education either by directly bearing the current and capital expenses of educational institutions, or by supporting students and their families with scholarships and public loans as well as by transferring public subsidies for educational activities to private firms or non-profit organisations (transfer to private households and enterprises). Both types of transactions together are reported as total public expenditure on education.
6	Public expenditure on education (as % of total public expenditure)	Public expenditure on education expressed as a percentage of total public expenditure. Generally, the public sector funds education either by directly bearing the current and capital expenses of educational institutions, or by supporting students and their families with scholarships and public loans as well as by transferring public subsidies for educational activities to private firms or non-profit organisations (transfer to private households and enterprises). Both types of transactions together are reported as total public expenditure on education.
7	Adult literacy (%)	Adult literacy is the percentage of the population aged 15 years and over who can both read and write a short simple statement on his/her everyday life, and understand it. Generally, 'literacy' also encompasses 'numeracy' – the ability to make simple arithmetic calculations.

	Description	Definition
8	Educational attainment of adult population (25–64 or aged 15+) (%)	Educational attainment refers to the highest educational level achieved by individuals expressed as a percentage of all persons in that age group. This is usually measured in terms of the highest educational programme successfully completed, which is typically certified by a recognised qualification. Recognised intermediate qualifications are classified at a lower level than the programme itself.
9	Early leavers from education and training (age group 18–24) (%)	Early leavers from education and training are defined as the percentage of the population aged 18–24 with at most lower secondary education who were not in further education or training during the four weeks preceding the survey. Lower secondary education refers to ISCED 1997 levels 0–2 and 3C short (i.e. programmes lasting under two years) for data up to 2013 and to ISCED 2011 levels 0–2 for data from 2014 onwards.
10	Gross enrolment rates in upper secondary education (ISCED level 3) (%)	Number of students enrolled in a given level of education, regardless of age, expressed as a percentage of the official school-age population corresponding to the same level of education.
11	Share of VET students in upper secondary education (ISCED level 3) (%)	Total number of students enrolled in vocational programmes at a given level of education (in this case, upper secondary), expressed as a percentage of the total number of students enrolled in all programmes (vocational and general) at that level.
12	Tertiary education attainment (aged 30–34) (%)	Tertiary attainment is calculated as the percentage of the population aged 30–34 who have successfully completed tertiary studies (e.g. university, higher technical institution). Educational attainment refers to ISCED 1997 level 5–6 up to 2013 and ISCED 2011 level 5–8 from 2014 onwards.
13	Participation in training/lifelong learning (age group 25–64) (%)	Participants in lifelong learning refers to persons aged 25–64 who stated that they received education or training in the four weeks preceding the survey (numerator). The denominator is the total population of the same age group, excluding those who did not answer the question on participation in education and training. The information collected relates to all education or training, whether or not it is relevant to the respondent's current or possible future job. If a different reference period is used, this should be indicated.
14	Low achievement in reading, maths and science – PISA (%)	Low achievers are the 15-year-olds who are failing to reach level 2 on the PISA scale for reading, mathematics and science.
15	Activity rate (aged 15+) (%)	The activity rate is calculated by dividing the active population by the population of the same age group. The active population (also called 'labour force') is defined as the sum of employed and unemployed people. The inactive population consists of all people who are classified as neither employed nor unemployed.
16	Inactivity rate (aged 15+) (%)	The inactivity/out of the labour force rate is calculated by dividing the inactive population by the population of the same age group. The inactive population consists of all people who are classified as neither employed nor unemployed.
17	Employment rate (aged 15+) (%)	The employment rate is calculated by dividing the number of employed people by the population of the same age group. Employed people are all people who worked at least one hour for pay or profit during the reference period or were temporarily absent from such work. If a different age group is used, this should be indicated.
18	Employment rate by educational attainment (% aged 15+)	The employment rate is calculated by dividing the number of employed persons by the population of the same age group.

	Description	Definition
		<p>Employed persons are all persons who worked at least one hour for pay or profit during the reference period or were temporarily absent from such work. If a different age group is used, this should be indicated.</p> <p>Educational levels refer to the highest educational level successfully completed. Three levels are considered: Low (ISCED level 0–2), Medium (ISCED level 3–4) and High (ISCED 1997 level 5–6, and ISCED 2011 level 5–8).</p>
19	Employment by sector (%)	This indicator provides information on the relative importance of different economic activities with regard to employment. Data are presented by broad branches of economic activity (i.e. Agriculture/Industry/Services) based on the International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC). In Europe, the NACE classification is consistent with ISIC.
20	Incidence of self-employment (%)	The incidence of self-employment is expressed by the self-employed (i.e. employers + own-account workers + contributing family workers) as a proportion of the total employed.
21	Incidence of vulnerable employment (%)	The incidence of vulnerable employment is expressed by the own-account workers and contributing family workers as a proportion of the total employed.
22	Unemployment rate (aged 15+) (%)	The unemployment rate represents unemployed people as a percentage of the labour force. The labour force is the total number of people who are employed or unemployed. Unemployed people comprise those aged 15–64 or 15+ who were without work during the reference week; are currently available for work (were available for paid employment or self-employment before the end of the two weeks following the reference week); are actively seeking work, i.e. had taken specific steps in the four-week period ending with the reference week to seek paid employment or self-employment, or had found a job to start later (within a period of, at most, three months).
23	Unemployment rate by educational attainment (aged 15+) (%)	The unemployment rate represents unemployed people as a percentage of the labour force. The labour force is the total number of people who are employed or unemployed. Unemployed people comprise those aged 15–64 or 15+ who were without work during the reference week; are currently available for work (were available for paid employment or self-employment before the end of the two weeks following the reference week); are actively seeking work (had taken specific steps in the four-week period ending with the reference week to seek paid employment or self-employment, or had found a job to start later (within a period of, at most, three months)). Educational levels refer to the highest educational level successfully completed. Three levels are considered: Low (ISCED level 0–2), Medium (ISCED level 3–4) and High (ISCED 1997 level 5–6, and ISCED 2011 level 5–8)
24	Long-term unemployment rate (aged 15+) (%)	The long-term unemployment rate is the share of people in the total active population who have been unemployed for 12 months or more, expressed as a percentage. The duration of unemployment is defined as the duration of a search for a job or as the period of time since the last job was held (if this period is shorter than the duration of the search for a job).
25	Youth unemployment rate (aged 15–24) (%)	The youth unemployment ratio is calculated by dividing the number of unemployed people aged 15–24 by the total population of the same age group.

	Description	Definition
26	Proportion of people aged 15–24 not in employment, education or training (NEETs) (%)	The indicator provides information on young people aged 15–24 who meet the following two conditions: first, they are not employed (i.e. unemployed or inactive according to the ILO definition); and second, they have not received any education or training in the four weeks preceding the survey. Data are expressed as a percentage of the total population of the same age group and gender, excluding the respondents who have not answered the question on participation in education and training.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), *Regional Economic Prospects June 2021*, [Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), «Регіональні економічні перспективи», червень 2021 р.] доступно за адресою <https://www.ebrd.com/news/2021/new-ebrd-forecast-sees-ukraines-economy-returning-to-growth-.html>

European Training Foundation (ETF), *Draft National Torino Process report*, July 2019 [Європейський фонд освіти (ЄФО), «Проект Національного звіту про Туринський процес», липень 2019 р.]

European Training Foundation (ETF), *Policies for Human Capital Development – Ukraine*. [Європейський фонд освіти (ЄФО), «Політика в галузі розвитку людського капіталу – Україна.»] *Оцінка Туринського процесу ЄФО*, 2020 р., доступна за адресою <https://openspace.etf.europa.eu/blog-posts/torino-process-etf-assessment-ukraine-now-published>

European Training Foundation (ETF), *Content Monitoring Report. VET Reform Progress in Ukraine, April 2021* [Європейський фонд освіти (ЄФО), *Звіт про моніторинг контенту. Прогрес реформування ПТО в Україні, квітень 2021 р.*], не опубліковано.

European Training Foundation (ETF), *NQF Inventory Ukraine, September 2021*, [Європейський фонд освіти (ЄФО), *Підсумки НРК, Україна, вересень 2021 р.*] не опубліковано.

European Training Foundation (ETF), *Case Study on The Future of Skills In the Healthcare Sector in Ukraine – draft background note, October 2021*, [Європейський фонд освіти (ЄФО), *Практичний приклад щодо майбутнього навичок у сфері охорони здоров'я в Україні – проект довідкової записки, жовтень 2021 р.*] не опубліковано.

International Labour Organization (ILO), *COVID-19 rapid assessment: Federation of Employers of Ukraine releases business impacts and responses*, May 2020, [Міжнародна організація праці (МОП), «Швидка оцінка COVID-19: Федерація роботодавців України оприлюднила вплив на бізнес та відповіді», травень 2020 р.], доступно за адресою www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_745558.pdf

International Labour Organization (ILO), *Towards an effective, influential and inclusive social dialogue in Ukraine*, Green Paper, June 2020, [Міжнародна організація праці (МОП), «На шляху до ефективного, впливового та інклюзивного соціального діалогу в Україні», Зелена книга, червень 2020 р.], доступно за адресою www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_747455.pdf

International Labour Organization (ILO), *Decent Work Country Programme 2020-2024. Ukraine*, 2020, [Міжнародна організація праці (МОП), «Країнова програма гідної роботи на 2020-2024 рр.», Україна], доступно за адресою https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_774454.pdf

KYIVPOST, *STUDY: 45% OF UKRAINIANS WILL FALL BELOW ACTUAL POVERTY LEVEL IN 2020, 18 SEPTEMBER 2020*, [КИЇВ ПОСТ, ДОСЛІДЖЕННЯ: «45% УКРАЇНЦІВ ВИЯВЛЯТЬСЯ НИЖЧЕ ФАКТИЧНОГО РІВНЯ БІДНОСТІ В 2020 РОЦІ», 18 ВЕРЕСНЯ 2020 РОКУ], ДОСТУПНО ЗА АДРЕСОЮ [HTTPS://WWW.KYIVPOST.COM/UKRAINE-POLITICS/45-OF-UKRAINIANS-WILL-FALL-BELOW-ACTUAL-POVERTY-LEVEL-IN-2020-STUDY.HTML](https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/45-of-ukrainians-will-fall-below-actual-poverty-level-in-2020-study.html)

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *Country Note_Ukraine, 2018*, [Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Країнова записка, Україна], доступно за адресою https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_UKR.pdf

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), July 2021, 'The Covid-19 Crisis in Ukraine', [Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), липень 2021 року, «Криза Covid-19 в Україні»], доступно за адресою <https://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/eastern-partners/COVID-19-CRISIS-IN-UKRAINE.pdf>

Державні сайти України, Урядовий портал, доступно за адресою <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-realizaciyi-derzhavnoi-politiki-u-sferi-profesijnoi-profesijno-tehnichnoi-osviti-suchasna-profesijna-profesijno-tehnichna-osvita-na-period-do-2027-roku-i120619>

United Nations (UN) Department of Economic and Social Affairs, *World Population Prospects: Key findings and advance tables, 2017 revision*, United Nations, New York, 2017, [Департамент організації Об'єднаних Націй (ООН) з економічних та соціальних питань, «Перспективи світового народонаселення: основні висновки та попередні таблиці, перегляд 2017 року, Організація Об'єднаних Націй, Нью-Йорк] https://esa.un.org/unpd/wpp/Publications/Files/WPP2017_KeyFindings.pdf

World Health Organization (WHO), *Coronavirus (COVID-19) Dashboard' July 2021*, [Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), «Панель моніторингу коронавірусу (COVID-19)», липень 2021 р.], доступно за адресою <https://covid19.who.int/region/euro/country/ua>

World Bank (WB), *Review of the Education Sector in Ukraine: Moving toward effectiveness, equity and efficiency*, World Bank Group, Washington DC [Світовий банк, «Огляд сектору освіти в Україні: Рух до ефективності, справедливості та ефективності»], Група Світового банку, 2019, доступно за адресою <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32406?show=full>

World Bank (WB), 'The impact of Covid-19 on education – recommendations and opportunities for Ukraine', [Світовий банк (СБ), Квітень 2021 року, «Вплив Covid-19 на освіту – рекомендації та можливості для України», доступно за адресою <https://www.worldbank.org/en/news/opinion/2021/04/02/the-impact-of-covid-19-on-education-recommendations-and-opportunities-for-ukraine>

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВВП	Валовий внутрішній продукт
МОП	Міжнародна організація праці
МСКО	Міжнародна стандартна класифікація освіти
МСПК	Міжнародна стандартна промислова класифікація
МОН	Міністерство освіти і науки
МЕРТСГ	Міністерство економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства
НЕЕТ	Безробітні, які не отримують освіти або професійної підготовки
НАК	Національне агентство кваліфікацій
НРК	Національна рамка кваліфікацій
НСК	Національна система кваліфікацій
PISA	Програма міжнародного оцінювання учнів
ДСЗ	Державна служба зайнятості
Долари	Американські долари
США	
ПТО	Професійна (професійно-технічна)

FOR FURTHER INFORMATION ABOUT
OUR ACTIVITIES PLEASE CONTACT:
COMMUNICATION DEPARTMENT
EUROPEAN TRAINING FOUNDATION
VIALE SETTIMIO SEVERO 65
I - 10133 TORINO
E: INFO@ETF.EUROPA.EU
T: +39 011 6302222
F: +39 011 6302200
WWW.ETF.EUROPA.EU